HOVT EN BELEGHT.

Een oudt Schipper van Monickendam,
Daer ons den Vromen Heldt uyt quam,
Die eerst den Spaengaerdt de Zee deed'
ruymen,
Sprack als volcht, na scheeps coustuymen.

Trect Maetroos/ trect wel starck en stijff/
Seignor trect de Stock/ en staet na u Lijff,

Ghedruckt te spar/ buyten Altenae.
Anno xvj.c viij. op Seignors treckers
wacht.

**Een out Schipper van Monicken-dam/
Daer ons den vromen Held uyt quam/
Die eerst den Spaegniaerd de Zee deed' ruymen/
Sprack aldus/naer Scheeps coustuymen.**

DIe lang leeft/ende deur ongheluck niet blind noch doof en word/die hoort en siet gemeenlijck vele / bysonder die niet stick-siende en is/maer alleenlijck een kenning in zee siet/ eñ so veel gehoors heeft/dat hy eenichsins den goeden van den quaden sang can onderscheyden. Dit is my gebeurt/ic ben(deur Gods genaden)een out Schipper geworden/my is menighe Zee waters overt hooft ghegaen / ende ic ben vele perijckelen ende avontueren doorghecomen / dan een tijt gheleden / hebbe ick t'Ancker by Cabo del Fuego ghe-worpen/na dat ick veel op Spaegnien ende oock eenighe Reysen op de vreemde Landen hebbe gedaen/so heb ic nu mijn Sonen de vrye rijcke Zee overgegeven/ hope datse eerlijcke maets sullen zijn eñ d'selve hare kinderen ooc vry nalaten. Ic hebbe in mijnē tijden vele gesien/maer noch meer gehoort: Och oft ic vele dingen in mijne jeucht wat beter onthouden eñ behartiget hadde/bysonder vande ghene die ick in Spaegnien ghesien hebbe.

Al te verhalen dat waer te lang/ick sal alleenlijck segghen het wonderlijckste/ daer van ick weet te spreken/dat is/dat ick wel ghehoort hebbe / dat eenen ghe-naēmt Seignor,die nu soo breedt gaet / dat hem de Werelt schijnt te nauw' te we-sen/wel eer so goeden Ghesel placht te zijn/dat hy hem wel te vreden hiel met zijn Geytkens te melcken/zijn Vyghen-korfkens te breyden/zijn Oraignien/Citroe-nen/ Limoenen/Vyghen ende Rozijnen te plucken / ende als hy soo rijck mochte worden/dat hy benessens een Cap ende Rappier/water eñ broot met een Ajuyn-tgen oft Orange Appelken conde vervallen/so was hy hiio D'algo,tan bueno co-mo el Rey.sonder buyten zijn Landt een Neuse uyt te steken/ anders dan in alder ootmoedicheydt/ghevende vijff ende twintich beso las manos, voor eenen goeden dach/jae was in onse goedertierenheyt soo seer gewent/dat hy ontrent seven hon-dert Jaren langhe onder de Mooren ende Sarazijnen voor jonghen heeft geva-ren/ ende opgheblasen / ende ghedoocht datse t'zijnent met staende Masten inne-voeren.

Ick hebbe wel vele vreemdicheden gehoort van eenen costelijcken crachtighen Steen/die de Alghemisten (soo mijn dunckt) noemen Lapis Fylesop, maer ande-re segghen dattet ydele dinghen zijn- Maer dit is waer/dat desen Seignor, ghe-leden ontrent hondert jaren/gevonden heeft eenen gouden Stoc/ die van Oosten int Westen streckt/ghelijck de Naelde vant Zuyden int Noorden/hy noemt hem Las Indias, desen heeft soo wonderbaerlijcke krachten / hy heeft oock sulcks daer mede weten te handelen ende te schermen/dat hy alle de oude ende nieuwe werelt

deur de menschen daerm ede heeft neder gemaept/als oft hy Coren gemaept hadde/ja hy wist daermede te wege te brengen dat de menschen malcanderen maepden. Dit is wonderlijcken/wat souden wy luyc Boeren vinden/oft sy eenen vort hadden/dat t'eene Coorn t'ander conde maepen/eñ nochtans is dit waerachtich/ dit sullen my getuygen alle tvolc van Oost eñ West Indien/Italien/ Duytslant Vrancrijck/Sicilien/Granaden/Arragon/Navarren/Portugael/ende meer ander/maer niemandt beter dan de Nederlanders/daerom ghelooft dit vry/ ten zijn gheen fabulen.

Ende hoewel u dit wat vreemt dunct so gelooft my noch meer dat hy met desẽ Stock niet alleen can doot slaen/ twelc niet so vreemt en schijnt/want/t'Gout zijnde t'zwaerste van alle Metalen/so moet ymmers de Stock wel hard aencomen/ daer hy treft. Maer hy can daermede oock seer vriendelijck streelen/twelc so aentreckende is/dat de gene die hy met desen Stoc maer eens en bestrijct/hoe groote vyanden sy hem zijn/als sij t'streelen maer ghedoogen/die zijn in eenen ommesien geheel vergult/eñ nemen daerinne alsulcken behaghen/dat sy terstont vergeten alle t'leet dat Seignor hun gedaen heeft/al had hyse hondertmael op eenen dach doen opblasen/haer Vaderlandt verwoest/Kercken vol volcx t'seffens vermoort/ haere Steden te vier ende te zweerde omghebracht / haer Vader ende Moeder aen kaken levendich verbrandt/ ende al haer goet benomen: dit alles is terstondt vergheten/ende sy dienen hem totte soolen van zijn Schoenen/al soud hun tleven costen. Jae t'wit van haer ooghen wort gants ghele/sulcks datse gheen quaet en sien wat Seignor doet/oock als sy sien dat hy by haer eyghen Wijffs eñ Dochters slaept. Ende ten lesten worden sy soo cleyn van verstandt/dat sy haer eyghen ende haerder vrienden hoofden hem thuys brenghen/om daermede zijn believe te doen dit en can ick niet begrijpen/desen streeck en vind' ick op mijn Hollants Compas niet/maer mijn Caert-boeck hout/datmen de ghestreelde moet schouwen als die Clippen in Zee/ende datmen daer baecxkens op behoort te setten / ghelijcker op de Voolwijck ende op Tpoort staen / dit soude de behoudenisse zijn van menich goet Schip.

Alle dit is genoech gebleken deur de gantsche werelt/maer als ick overdencke de vreemdicheden die Seignor int Nederlant/ons Vaderlant heeft aẽgerecht/door de crachten van desen stock/so is dit t'vermaken van mijn ouderdom/overleggẽde dat hy veertich Jaren lanck daermede so dapperlijck heeft geslagen/gemaept/ ende ghestreelt / oock den eenen Nederlander den anderen heeft doen maepen/op hope vant gulden Vlies te winnen/ende zijns Vaders erff te verliesen/sulcks dat de Veldẽ bedect soudẽ zijn/indiẽ tgemaepde daer noch op lage. Onder andere heb ick ghesien dat hy eenen stijven Boom / die voor gheen stormen opt was bewoghen/met eenen slach heeft affghemaept/niet hy selfs/want daer en wist hy geenen raet toe/maer door een arm stroo/dat hy met desen Stock soo vergult hadde ende de ooghen soo gheele ghemaeckt/dat het in zijn eyghen verderf liep / want den Boom viel te pletteren: Maer uyt desen Boom sproot een Lootgen / twelck tot een lustighen Boom is opghewassen / twelck desen Seignor vier en twintich Jaren lanck seer veel werex heeft ghegheven/sonder dat hy met slaen ofte streelen eenich voordeel daerop heeft connen winnen. Ende desen Boom is nu d'eere van t'Veldt.

Van het alderseltsaemste dat ick opt hoorde oft sach/is/dat Seignor noyt gheen wech heeft gheweten metten Nederlander/Maetroos genaemt / desen is een lustighen

ghen

ghen rappen Zee-maet/die hem alomme dapper in zijnen schildt is/ want so dickmaels als hy hem in veertich Jaeren tijdts te Water heeft connen krijghen/ soo heeft hy hem altijt leeren danssen de Courante over boort/al waert een Kickvorsch gheweest/sonder dat hy opt slaen oft streelen van desen Gouden Stock yet heeft ghepast : Ende ten lesten is Maet-roos soo moedich gheworden/dat hy met een dapperheydt teghen Seignor onder zijnen Stock is inghevallen/ slaende zijn eene handt aent Oost-eynde van dien/ende Seignor houdende t' West-eynde/ sulcx dat hy het vel van zijne eyghen handen treckt/ende in dier voeghen trecken sy nu ontrendt thien Jaren desen Stock/teghen malcanderen. Dan alsoo Seignor geen Zee-voeten en heeft/soo ist tot noch toe met hem altijdt opten selben dans over-boordt uytghecomen/waer door Maet-roos ten lesten t'Oosteynde vanden Stock soo vast heeft ghevat/dat Seignor beghan te roepen : Decha Villaco, Basta Traidor, al fuego Luterano. Maer Maet-roos daer op niet passende/hielt met deen handt den Stock noch veel gheweldigher / ende leyde d'ander handt aen zijnen Poengniaert/segghende : Ghy Valck houdt af, ofte dat gaet van Oosten in midden deur u VVambays, dattet van VVesten uytcoemt, ende met een ghaff Maet-roos soo vreesselijcken schrap met zijnen verstaelden Poengiaert / inde straet/datter tuyer upt spranck/waer over Seignor so seer verschricte/dat hy zijnen Stock (sonder den welcken hy wederom so ootmoedich soude zijn als te voren) meynde quijt te gaen.

Dies hy siende dattet slaen hem was belet/dat hy oock niet en conde maeyen/ soo langhe Maet-roos t'een eynde vanden Stock vast hielt/ende als hy om t West eynde soude moeten crabbelen : Ende indien hy desen gouden Stock eens quijt ginck/dat hy hem met eenen coperen Stock soude moeten behelpen/alsoo dat hy thuys geenen anderen en conde vinden/ende dat hy daer-mede niet en soude connen uytrechten/soo heeft hyt op schoon spreken aenghesleydt/ denckende tis beter tslackie aff te zeylen/ dan mijnen Gouden Stoc teghen een paer Zee-schoenen te avontueren/ende alsoo men seydt/dat hy nimmermeer en Predickt dan onder de Galghe/soo moet hy al wel beanghst zijn gheweest/segghende : Seignor Maet-roos, weest doch niet soo quaet / denckt om uwe Conscientie / wilt ghy mijnen Stock nemen die ick hondert Jaren ghehadt hebbe? Laet my die behouden/ wy sullen seer goede vrienden zijn/ende ick sal u daer teghen laten behouden u eyghen Schip/met Touw ende Takel staende ende loopende Wandt/ Seyl/Treyl/ ende al wat daer toe behoort/sonder dat ick yet daer op sal pretenderen / ghy sult een vrachtken Vijghen moghen laden/ende sult een vry Schipper zijn / dies en sult ghy niet Oost noch West varen/soo verre mijn Stock streckt / coemt ghy daer binnen/soo most ghy (sonder teghen spreken) lijden / dat ick u om d'Ooren soude slaen/anders sal ick u maken vry Schipper tot daer-en-toe. Jae wat praet is my dit/seyde Maet-roos, en lust u niet te lacchen/ desen Valck wil op mijn Schip Preutelen daer hy niet eenen nagel aen en heeft/hy meynt my te payen met mijn eyghen Gheldt: wat spul is my dit ? desen Valck soude my vry Schipper maken/ghelijck de Ezels Doctooren maken / midts dat hy inde Cajute ende ick op den Ballast soude legghen/ende mits dat ick niet en soude varen dan om Vygen ende Kap-ravens/ick soude vry Schipper te voet zijn : Ist al Geck/neen/neen/ mijn Vader was een goet Schipper/ die heeft my al anders gheleert / hy sprack altijdt van houdt en beleght/ende van gheenen Windt over te gheven. Ten is u maer te doen om uwen Stock vry te hebben/omme daermede naer uwen wil te

slaen

Kaen ende te maeyen/ende om my d'eerste daermede om d'ooren te gheven : ghy moest sulck volck noch eens te Naerden gaen soecken : Ick sal myns Vaders lessen wel onthouden/ende mijn eynde wel vast houden/ ick sal u betoonen dat de Valcken gheen Schippers en maecken : Maer indien ghy wilt dat wy voortaen goede ghesellen zijn/soo laet ons desen gheheelen Stock Oost ende West eynde tusschen ons beyden legghen/ende elck daer van even nae wesen/ ende wy sullen voorts als vrije Schippers de Zee vande gantsche Werelt/ vry ende vranck beyde even schoon bezeylen/ende soo goede Ghesellen zijn / dat ghy de Courante over-boort niet meer sult behoeven te danssen/soo langhe ghy my in vreden laet. Dit is recht/soo hebben mijne voor-ouders gevaren / daert hen ende den Coopman beliefde/hier en heeft niemant opt teghen gheseyt/dan de ghene die op Cabo de Grijp voeren/ende ghy/nu dat ghy desen Stock hebt ghecreghen / daer-mede ghy alles meynt te dwinghen. Indien u dit niet en behaecht/soo houde ic mijn Oost-eynde vast/ende die de hardste Huyt met de beste Zee-voeten heeft / die sal desen Stock int gheheel behouden / kiest oft deelt / ick en gheve de Zee gheen Valcken over.

In desen Scheeps-praet/Seignor gheen behaghen hebbende/ eñ niet wel wetende wat hy daerop soude seggen/so liepen zijn sinnen om eñ wederom/ ghelijck den wint inden Meye. Den Stock even schoon tusschen beyden te legghen / ende om de beste Vrachten uyt te sien/ daer toe en heeft hy niet veel moets/siende dat alsulcken rappen Maet zijn Schip drymael/eer hy t'zijne eens can wenden/ende dat hy hem uyt t'water soude varen. Ter Zee daerom te crabbelen en dient hem niet/hy bevint wel dat hy geen Indiaensche Prauwē noch Canoon voor en heeft hy en weet geenen raet om Zee-schoenen: ende vele meer alsulcke Couranten te danssen/ daer van heeft hy zijnen buyk al vol/ hy siet wel dat hy over dien boegh gheen Land en soude bezeylen.

Maer even-wel/Seignor weet Duyvels quaet/hy salt in hondert vaten gieten/ liever dan hy teghen Maet-roos om den Stock soude pluck-haren : Ick hebber wat van ghehoort/dan en weet niet oft ickt wel soude connen naesegghen/ dat hy een Cruydt soeckt dat hy langhe Treves noemt/twelck ick niet en kenne/ ick en vindt oock inden Apteeck niet/dan een oudt Doctoor heeft my gheseydt / dat dit Cruyt wel bereyt ende inghenomen/wel eenighe jaeren langh doet slapen. Conde Seignor met schoon praten soo verde comen/dat Maet-roos dat wilde innemen/ soo waer hy claer/wat conste waert voor hem zijnen Stock vry te crijghen / als Maet-roos soo langhe wilde slapen/ want ghenomen oft hy zijn eynde al slapende conde vast houden(des ick niet en ghelooue)wat behoefde Seignor, alst ten quaetsten quame/anders te doen/dan het cleyn eyndeken van den Stoc / dat Maet-roos inde handt heeft /properlijck aff te saghen / soo waer pimmers zijnen gheheelen Stock voort vry: Ende oft die schoon soo weynich corter ware / even-wel soude hy de selve crachten hebben/ende hy soude daer mede maeyen ende streelen als te vooren/wel versekert zijnde/dat Maet-roos hem zijnen Stoc niet verder en soude ondergaen. Ende ter avontueren soude hy Maet-roos daer mede al slapende soo wel streelen/dat hy hem soude helpen maeyen om een goede dach-huere/ende om t'gulden Vlies te winnen/oft anders soude hy moghelijck gheleghentheydt vinden om Maet-roos so onsacht te wecken/dat hy den Stock niet meer teghen hem soude trecken.

Dan ic wilt nu daer by laten/met groot verlanghen / om in mijn oude daghen

te mogen sien/hoe dit Sock-trecken sal afloopen / ick en bent alleen niet daer isser noch vele die daer op sien: Dan so vele moet ick noch daer toe seggen / dat ick wel weet/dat Seignor niet en sal deugen/indien hy deur d'een ofte ander middel desen Stoc vry crijcht/al waer hy wat corter / zijn schoonspreken soude hem wel haest zijn vergeten/hy en soude niet laten slinck om recht om daermede noch dapperlijc te maepen en̄ te schermen dan opt te voren. En̄ siet wel toe Maet-roos, nu ghy onder den Stoc ingevallen zijt/en cont ghy hem verlatende niet ontcomen sonder geslagen te zijn/het moeter nu op staen/ghy en mooght niet zwichten / sonder opt lager lant te vallen. Maer hout desen Stoc wel vast/en̄ peurt West-waerts aen/nae t'ander eynde/laet ghy hem eens gaen ghy en crijcht hem nemmermeer weder: wacht u voor dat slaep-cruyt / als voor Ratte-cruydt: volcht wacker uwen Cours/t'is om een weynich byleggens te doen: loopt ghy desen hoeck boven/ tis behouden reyse: set vry al u zeylen by/daer is geen ander middel om de haven van uwe Cust te bezeylen: ghy meucht verseckert zijn dat Seignor niet en begeert dat u voorderlijck sy/hy soude u geerne Schipper te voet maken/en̄ de Courante leeren te lande danssen: wilt ghy u met Vygen aes laten vanghen/ dat en sal niet langhe dueren/dan most ghy u met Stoc-vis/Capravens en̄ Claphout geneeren / dit is te magheren water.

Ende ghy Kijckers/die hier staet en siet/als naer een Camerspel/slaet mede de handen aent werck/al souden die wat bepeet werden / tghelt u soo wel als Maet-roos, dit is den Stock dien ghy alle soo dickwils om d'ooren hebt ghehadt / ick meyne dat u noch wel ghedenckt/hoe dat hy smaeckt / indien dat Maet-roos die verlaet/ofte t'slaep cruydt inne neemt / soo sult ghy weder van bystaen crijghen/ dan soud' t'uwent haest opt landt waepen: Ick en geloove niet dat ghy dan lichtelijck een ander sout vinden/die veertich Jaren voor u te Roer soude gaen / dan sout ghy selfs lustich de Fock uyt houwen/ende een Helmstock inde le nden crijgen: Ter avontueren die veerst af start (al heeft hy t'gulden Vlies) soude wel de d'eerste mogen zijn. Indien Maet-roos, oft yemant vande Kijckers dese sake anders verstaet/soo en cont ghy uwe Ghetyen niet rekenen ende alst Schip stoot / soo ist te laet den Almanack besien. Daerom/ siet gelijckelijck in tijts wel toe treckt eene Lijne/past op den Haspel/ ende vaert wel.

FINIS.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK